

No 361.

ASSERTIONES DE SABATHO IV- DAICO ET FESTIS CHRI- stianorum propositæ in dispu- tationem,

à

Nicolao Hemmingio in Octobri, Anno 1569.

HAFNIÆ
Excudebat Laurentius Be- nedictus.
M. D. LXIX.

1.

Ominus de Sabatho hanc legem tulit: Memento vt diem Sabathi sanctifices.

2.

Vt huius legis ratio est, quod Deus solus sit & rerum conditor, & fons omnium bonorum datorq́: ita eius finis est, vt proprijs operibus emortui, veram sanctificationem operibus à Deo mandatis meditemur, & sinamus nos à Deo sanctificari.

3.

In huius legis explicatione hæc ordine sunt spectanda, quid Sabathum, quid sanctificare, quid Sabathum sanctificare, quatenus abrogatũ sit Sabathum, Symbolica Sabathi significatio, opera Sabathi, & hypocritarum Phariseorumq́ de Sabatho error cum defensione facti Domini sanantis ægrotos Sabatis.

Saba-

4.

Sabathon propriè quietem seu cessationem significat, vnde transfertur ad diem septimum in quo Dominus cessauit ab opere creationis, quod consumauit sex diebus. Vnde Gen: 2. scriptum est: Et benedixit Deus diei septimæ & sanctificauit eam, quia in ea cessauit ab omni opere suo quod creauit Deus vt faceret, & hoc Sabathon dierum dicitur. Et per synecdochen integra hebdomas dierum Sabathon dicitur, vt in illo ieiuno bis in Sabatho.

5.

Præter hoc dierum Sabathon apud Iudæos, fuit Sabathon annorum, & Sabathon magnum & Sabathon primum, & δευτερό πρωτον.

6.

Sabathon annorum est septimus quisq; annus Leuit. 25. Numerabis tibi septem Sabatha annorum, id est, septem annos,

septem vicibus, qui dies Septem Sabathorum annorũ, efficient quadraginta nouem annos. Vt autẽ septimo quoq; anno quieuit terra, ita Quinquagesimo quieuit seruitus & reddebatur libertas cum possesionibus.

7.

Sabathum magnum, quod in scriptura Sabathon sabathi dicitur, fuit Sabathum incidens in solenne festum, magnum dictum, quia præ reliquis festi diebus sanctum habebatur.

8.

Vt Sabathon primum fuit primus dies in festo plurium dierum, vt primus dies festi azymorum, & tabernaculorum ita δευτερόπρωτον, secundoprimum dictus est à Luca vltimus dies claudens festum plurium dierum, sic appellatum quòd pari honore, pariq; prorsus religione cum primo celebraretur, vnde propter similem religionem quasi primum erat secundario repetitum.

San-

9.

Sanctificare in genere eſt aliquid ſegregare à communi & prophano vſu, purum ſeruare, & diuino cultui & ſacro vſui deſtinare & applicare.

10.

Hinc ſanctificare Sabathon, eſt diem quam Sabathon nominamus ab vſu communi & prophano ſegregàre, eum purum & incontaminatum ſeruando accommodare vſui ſacro, hoc eſt, religioni ſeu operibus, quibus Deus immediatè colitur.

11.

Hoc Iudaicum Sabathum abrogatum eſt quoad circumſtantiam diei certæ attinet, idque propter duas cauſas: harum prior eſt, quòd fuerit typus quietis Chriſti in ſepulcro. Vmbra proinde ceſſare debuit, exhibita veritate. Poſterior, vt hæc abrogatio ſit teſtimonium liberationis credentium à iugo legis Moſaicæ.

Etſi autem hoc Sabathum Iudaicum nos in ſpecie non obligat, tamen quantum ad genus attinet ipſa pietas poſtulat, vt in ſingulis ſeptimanis vnum aliquem diem ſegregemus à prophano vſu, ac illum diuino cultui deſtinemus. Quare piè factum eſt ab Apoſtolis, qui primam ſeptimanæ diem, in memoriam reſurrectionis Domini à mortuis, in locum vltimæ, ſubrogarunt, quam vocarunt ab euentu κυριακὴν.

13.

Quantum autem ad ſymbolicam ſignificationem & typum attinet, ſciendum eſt, quòd pro triplicis temporis ratione ſpectetur.

14.

Nam ſi præteritum tempus reſpicis Sabathum fuit inſtitutum in Memoriam quietis Dei poſt rerum creationem, vnde μνημόσυνον *rerum creatarum fuit, deinde*

adum=

adumbrabat requiem populi Dei in terra Canaan, poſt multos in Ægipto & deſerto exhauſtos labores, quemadmodum ex Pſalmo, Epiſtola ad Hebræos indicat. Præterea Sabatum fuit typus ſabatiſmi domini quieſcentis in ſepulcro peractis noſtræ redemtionis laboribus.

15.

Si præſens tempus reſpicimus, Sabathum fuit typus quietis conſcientiarum à peccatorum procellis poſt liberationem à regno Diaboli per Chriſtum ducem, Deinde ſignum fuit quòd Deus ſit qui hominem ſanctificet iuxta illud: Sabatha mea dedi eis, vt eſſent ſignum inter me & eos, vt ſcirent quòd ſim Iehouah qui ſanctifico eos. Præterea manet vitam ſanctorum perpetuo vt meditatione quietis cœleſtis tranſigendam eſſe.

16.

Huc Auguſtini dictum pertinet: Eſt

autem ſacramentum Sabathi antiquis noſtris patribus præceptum, quod nos Chriſtiani ſpiritualiter obſeruamus, vt ab omni ſeruili opere & ab omni peccato (quia Dominus ait: Omnis qui facit peccatum ſeruus eſt peccati) abſtineamus nos & habeamus quietem in corde noſtro, id eſt, tranquillitatẽ ſpiritualem, & quamuis hoc ſeculo id conemur, ad eam tamen requiem perfectam, non perueniemus niſi cum de hac vita exierimus.

17.

Si tempus futurum reſpicimus, Sabathum fuit typus conſummationis mundi. Quemadmodum enim ſex dies creationis rerum adumbrabant ſex annorum millia iuxta dictum domus Eliæ: ita Sabathum ſignificat æternitatem quietis in cælo, & ſabathiſmum illum beatorum, perpetuò duraturum, quem ſancti expectant.

Obedi-

18.

Obedientia vera Sabathi apud Iudæos, ſita erat in vacatione ab operibus ſeruilibus, in ceremoniarum & ſacrificiorum obſeruatione, in tractatione & meditatione doctrinæ cœleſtis in fidei & Charitatis exercitijs.

19.

Cæterum vt Hypocritæ ſemper hærent in cortice ſcripturæ: ita etiam Sabathi vera opera & ſpiritualia non intellexerunt, tantum vacationem ab operibus ſimpliciter intellexerunt Sabathi quietē.

20.

Hinc eſt quòd Chriſtum violati Sabathi accuſani Phariſæi, eo quòd ægrotos ſanaret die Sabathi, non intelligentes quantum fecerit iſta ſanatio ad veri Sabathi meditationem. Primum enim illa ſanatio non fuit ſeruile opus, lege interdictum, ſed diuinum planè quo gloria Dei

illuſtrabatur inter homines multo præſtantius omnibus ceremonijs & ſacrificijs: quo Meßiæ, in quem tota lex Moſis reſpiciebat, præſentia ſignficabatur: quo doctrina Chriſti confirmabatur: quo fides in multis accendebatur: quo charitas erga proximos afflictos declarabatur: Deniq; quo vera Sabathiſmi ratio indicabatur.

21.

Hactenus de Sabatho Iudaico: nunc quædam adijciemus, de feſtis noſtris & ceremonijs.

22.

Noſtra feſta triplicia ſunt, videlicet, Dominicus dies, feſta ſaluatoris, memoriæ ſanctorum.

23.

Dominicus dies exemplo Apoſtolorum à nobis, non ſuperſtitionis, ſed miniſterij, ordinis, diſciplinæ, & exercendæ pietatis cauſsa obſeruatur. Fe-

24.

Festa saluatoris ideo in Ecclesia seruantur, vt ordine discatur historia, vt sigillatim beneficia mediatoris spectentur, vt beneficijs eiusdem rectè vtamur in gloriam Dei & nostram salutem.

25.

Memoriæ sanctorum hos fines habent vtiles: vt cognoscatur Ecclesiæ historia, vt cogitentur beneficia Dei erga membra Ecclesiæ, vt gratiæ Deo pro ipsis agantur, vt varij sanctorum casus perpendantur, vt sanctos imitemur in pœnitentia, vita, cultu, confeßione, constantia, patientia & alijs virtutibus, vt pijs suspirijs expetamus sanctorum consortiũ.

26.

Hi fines omnes seruiunt gloriæ Dei & saluti nostræ. Fines autem festorum Ethnicos & Papisticos excecramur, vt indignos quorum vel mentio fiat inter Christianos.

Ethni-

27.

Ethnicorum festa non animabus pietate & virtute exhilarandis, sed corporibus explendis destinata erant, vnde Græcis ebrietas μέθη dicitur, eo quòd peractis sacris ingurgitationi vacabant, quare putabant se suis Dijs, hoc est, Dæmonibus rem gratam facere, & dies mox à festo sequens ἐπίβδα aspera dicebatur, eo quòd ex crapula post festum laborabant. Vtinam multi qui Christiani censeri volunt, Ethnicos Græcos in potandi certamine idq; præcipue in festis non superarent.

28.

Papistarum festa potissimum de sanctis, destinantur turpissimæ Idololatriæ, videlicet, inuocationi sanctorum, quam Diabolus in mundum inuexit, potissimum propter tres causas, videlicet vt Christum vnicum mediatorem suo honore spoliaret, vt ignominia afficeret demor-

tuos

tuos Sanctos, vt perderet Idololatras qui sanctos inuocant, haberetq; ipsos socios æternarum pœnarum.

29.

Qantum autem ad ceremonias attinet, distinguamus inter diuinitus ordinatas & humana autoritate introductas, illas perpetuo retinendas iudicamus propter autoritatem instituentis & eas suæ cõmendantis Ecclesiæ, has quatenus seruiunt decoro & ordini retinemus, nec offendimur si aliæ nationes à nobis in ceremonijs hisce variant. Nam scimus Ecclesiam Dei eße omnem cætum qui iuxta verbum Dei Deum colit, etsi magna est dißimilitudo ceremoniarum.

30.

Augustinus & Ambrosius non offenduntur ex eo quòd aliæ Romæ, aliæ Mediolani essent ceremoniæ, nam inter se iunguntur pij spiritu Christi non humanis ceremonijs.

Vt

31.

Vt pios gubernatores Ecclesiarum velim magno studio cauere, ne ceremoniæ scandalo sint infirmis, ita priuatos nolim quicquam mutare in ceremonijs, graui autoritate à maioribus institutis & approbatis.

32.

Neque est quòd exactißima ratio singularum ceremoniarum inquiratur, modò non manifestam superstitionem & impietatem redoleant.

33.

Quidam offenduntur ceremonijs nostris quas clamitant Papisticas eße, dicunt nos habere sacerdotes, altaria, vestes, candelas, imagines, exorcismos, signationes crucis plane Papistico more. His ego respondeo, Ecclesiam veram à falsa distinguendam eße doctrina & cultu non ceremonijs, quæ per se adiaphoræ sunt.

Neque

Neque enim ceremonias adiaphoras tanti momenti eſſe iudicamus, vt propter illas ſchiſmata moueantur in Eccleſia. Retineatur doctrinæ ſinceritas, retineatur purus Dei cultus, alia ſeruiant partim tranquillitati, partim infirmitati hominum, & relinquamus prudentiæ gubernatorum, vt de his rebus diſpiciant.

361.